

Utdrag fra den norske utgaven av Henri Barbusse: «Ilden. Dagbok fra et geværslag». Oversatt fra fransk av Bernt Knut Tornaas.

- Fra himmelen høyt der oppe ser man ikke mye, vet dere. På markene og i de små landsbyene er veiene bare hvite tråder. Man oppdager også noen trevler som liksom er risset opp med knappenåler skrappt i sand. De følger visse mønstre, men rører litt på seg; det er som om de skjelver: Det er løpegravene. Søndag morgen fløy jeg over frontlinjen. Det er ikke store avstanden mellom ytterkantene, mellom de to umåtelig store arméene som står der og ser – eller ikke ser – hverandre, mens de venter og venter. Noen ganger kan det være en førti meter, andre ganger seksti. I min kolossale høyde så det ut til å være bare noen skritt imellom dem. Og så er det at jeg oppdager en og samme foreteelse, hos Bocherne og hos oss. To like bevegelser. På begge sider en masse folk klumpet sammen og enda flere spredt som svarte korn utover den grå sanden. De var for det meste i ro. Jeg fløy lavere noen ganger for å finne ut hva det var.

- Jeg forsto det til slutt. Det var jo søndag, og nå kunne jeg følge med på to gudstjenester, med alter, prest og kirkegjengere. Jo lengre ned jeg fløy, jo mer så jeg av de to forestillingene, og jo mer lignet de på hverandre. De var så like at det så helt idiotisk ut. Den ene seremonien var en refleks av den andre. Jeg trodde at jeg så dobbelt. Jeg gikk ned en gang til, og de skjøt ikke på meg. Hvorfor ikke? Det aner jeg ikke. Så da lyttet jeg. Jeg hørte en mumling, en bønn som steg opp som et kor; en eneste salmesang som steg opp og passerte meg. Jeg fløy frem og tilbake for å lytte til den svake klangen av sanger – den ene mot den andre. Men de blandet seg sammen på et vis. Og jo mer de prøvde å overdøve hverandre, jo mer ble de forent høyt der oppe på himmelen hvor jeg svevde.

- En gang fløy jeg så lavt at jeg ble beskytt. Det var i det øyeblikket jeg oppfattet bønnen der nede fra. Den ene var «Gott mit uns». Den andre var «Dieu avec nous». Så fløy jeg tilbake.

Den unge mannen nikket med det bandasjerte hodet. Minnet gjorde ham ganske ute av seg:

- Da sa jeg til meg selv: «Jeg må være gal!»

- Det er sannheten om tingene som er gal, sa zouavenⁱ.

Selv om øynene lyste av ørske, prøvde flygeren å fortelle mer fra opplevelsen som hadde besatt ham.

- Nei, men altså! sa han, - forestill dere nå hvordan de to hærene begynte hva? sa han. Forestill dere deretter de to identiske hærene som hylte identiske ord over til hverandre – identiske, men likevel forskjellige. Det var nok fiendtlige skrik, men med samme form. Hva kunne den gode gud egentlig si til dette? Jeg vet godt at han vet alt. Men selv når man vet alt, kan man ikke alltid vite å gjøre det rette.

- For en historie! skrek zouaven.

- De gir en god dag i oss, ikke hiss deg opp.

- Og hva er det som er så morsomt med alt det der? Skuddene fra geværene snakker samme språk, ikke sant? Men det forhindrer ikke folk i å skjelle hverandre ut.

- Jo, sa flygeren. Men det er bare én gud. Det er ikke bønnenes avsender jeg ikke forstår, det er deres mottaker.

ⁱ "Zouaven" er et uttrykk brukt på soldater fra de franske kolonier i Afrika. De hadde ord på seg for å være fryktløse og ble ofte sendt først i stormangrep.